

המוציא דולרים מן האמריקאי

ראש הממשלה קיבל את המכתב, ניסה להסתירו מהקהל, התייעץ עם מנהל משרדו תיאודור (טדי) קולק ועם מנהל משרד האוצר, אהוד אבריאלי, שניהם בעלי נסיון בדברים כאלה. הראשון שימש בשעתו ציר מוסמך בשגרירות ישראל בארצות הברית ותפקידו העיקרי היה לסגל בעניינים הכספיים שם. אהוד אבריאלי ליווה את ראש הממשלה במסעו בשנת תשי"א, היה שותף לתחילתו של מפעל מלוה העצמאות.

דוד בן-גוריון חשב להזמין, בשקט ובחשאי, את ראשי המלוה לארץ, לפי שיתוף איתם בדרך זו או אחרת. גרם המזל והמכתב נפל לידי של אחד מעוזרי הערב * ופורסם בקיזים כלליים. כתבו מנהלי המלוה: אין הם יכולים לעבוד לפי הוראותיו של לוי אשכול, כמה מהן כבר גרמי נזק חמור. אבא אבן ואנשיו בשגרירות מתערבים ללא צורך במהלך העבודה היומיומית של אנשי המלוה. הנהלת המגבית "הציונית" מוציאה שם רע למלוה ומסבירה לקהל כאילו רק בלתי ציונים תורמים למלוה. בזמן האחרון פחתה העזרה שהנהלת המלוה קבלה מממשלת ישראל, בצורת זרם שרים הנשלחים לאמריקה לגאום בפני הקהל. זרם זה נטסק משום מה, יש אומרים בהשפעת מנהיגי המגבית.

כשנתפרסם המכתב בעתונות, לא היה עוד כל טעם להסתיר את העובדה שקרה משוה לא נעים. בן-גוריון הבריק למציא טור: בוא להתעצות. השיב מונטור לבן-גוריון: לא אבוא, הרוצה את הרב יבוא אליו.

היה זה בתחילת השיחות בין מפא"י והציונים הכלליים על שדוך חדש בממשלה. בן-גוריון דרש נדוניה: יובא אליו מונטור. הציונים הכלליים פנו אל חבריהם, ממנהיגי הסתדרות ציוני אמריקה אמרו: הרבה מן המשא ומתן תלוי בהסדר זה, שלחו את מונטור ויהי מה.

ההתערבות הועילה. ארבעה ממנהלי המלוה הגיעו לישראלי לדיונים עם ראש הממשלה, שר האוצר, אישים אחרים.

בזמן ישן

בן-גוריון ניסה לשוות לפגישות אופייניות. היו ארוחות צהריים, מסיבות, נשתי קוקטילים רבים, אך בתוך כל זה לא נעלמה דרישתו החקיקה של רבן איסוף הכספים הנרי מוני טור: אין אנו רוצים לנהל את הענינים עם משרד האוצר.

40 מליון דולר שהכניס המלוה בשנה החולפת הכריעו את הכף. לוי אשכול נאלץ לתור. היחסים להבא יהיו באמצעות ראש הממשלה ומשרדו. מונטור שוכנע, ארו מזודותיו, חזר לתפקידו.

שוב נתברר כי, כמו לשמן טוב, אין תחליף לדולאר.

* ידיעות אחרונות.

לא הבין את סכך היחסים, סבר כי יוכל להשתלט על המלוה ששם שלט במגבית בתפקידו הקודם כגובר הסוכנות, הוא שלח למונטור הוראות מפורטות, אשר נעשו, לדעת האחרון, בכבודו המקצועי, הזיקו והצלחת המפעל. מונטור לא רצה



מנהל-מגבית הנרי מונטור

טוב השנוד החי מהאריה המת

לקבל עצות מחובב כאשכול. קרצו לו אף אפשרויות אחרות בשדה תעשיית התרומות. לכן המליץ בפני חבריו בהנהלת המלוה, שנפגעו גם הם מיחס שר האוצר, להתפטר.

השנוררות בארצות-הברית היא מקצוע מכובד מאד, אפשר למנותו על אחד מענפי המסחר החשובים של המדינה, גאון בשטח זה הוא הנרי מונטור. ממשלת ישראל, כמו קודמתה, הסוכנות היהודית, היתה מאו ומתמיד לקוח נכבד בשוק השנוררים. על כן שכרה את הנרי מונטור, במשכורת שמנה דולרים, לעזור לה בפעולותיה.

ביום העצמאות תשי"א לא היה דוד בן-גוריון עם עמו. הוא היה בניו-יורק, הקים ברעש גדול את מפעל מלוה העצמאות. אמרו מנהיגי יהדות אמריקה: המדינה הוקמה, יהודים אינם מוכנים לנדב כספים למדינה עצמאית. צריך להסוות את השנוררות ב"ביונס".

שר האוצר המנוח אליעזר קפלן הגה את הרעיון: נגמשיך במגבית, לצייד נקים עוד מגבית אלה שנקרא לה — מלוה. המלוה נפתח בביקורו של דוד בן-גוריון בכל רחבי ארצות-הברית. מטרתו הרשמית: איסוף ארבעה מיליארד דולר. הנרי מונטור, לשעבר שר האוצר של רובלסטי, הועמד בראש המפעל. לסגנו ולמנהל המעשי נקבע הנרי מונטור.

המגבית היהודית המאוחדת ומנהליה מיחו נמרצות. הם ותקיים ומונסים יותר בשטח השנור, הבטחת התזונה האפשרית של איגרות המלוה, בצירוף רבית, תפריע לפעולתם. מי ירצה לתת כסף במתנה, כשאפשר לתת אותו בתור הלוואה, ויחד עם זה להמשיך להיות ציוני טוב? הממשלה השיבה לטענות: מצב המדינה חמור, יש להשיג כסף בכל דרך.

כעבור חודשים מספר לפעולות המלוה, פחתו התרומות למגבית בצורה ניכרת. בדיוק כפי שניבאו אנשי המגבית, לעומת זה הזרים המלוה בשנת הראשונה שלושים מיליון דולאר, פחתו מהמקורה, אך סכום גאה. ממשלת ישראל המשיכה לשלוח את שריה לגאום בארה"ב.

הנרי מונטור העיבד בשכר, מעולם לא השלה משהו לחשוב כי הוא ציוני. הוא איש מקצוע; היום הוא עובד בשביל ישראל ומחר בשביל בית חולים לכלבים עזובים. כיוון שכך, קיבל גם משכורת יפה, בניגוד לפעילי המגבית, אשר עבדו רובם בהתנדבות, חלקם בשכר ועזום. כל זה גרם להחרפת היחסים אשר יושבו מפעם לפעם בתיאוחו של אליעזר קפלן, ואנשי השגרירות הישראלית בוושינגטון.

המטאמחדש

בינתיים קם בישראל שר אוצר חדש, לוי אשכול. אשכול,

* שחיבר בימי המלחמה את התכנית המפורסמת להפיכת גרמניה למדינה חקלאית, דבר שטיפק שמן דב למזורת התנועה של גבלס.

על הארץ, נוכח לדעת כי הולד יצא לאייר העולם, אך עדיין קשור לרחם אמו. כחשמלאי ממוסה, ללא כלי עבודה, נשך בשנינו את חוט הטבור, שיחרר את התינוק, שהשמיץ לראשונה את צוהותיו.

אלי הסיר את חלוקי הכיבא את התינוק לבית החולים הירוק הקרוב, הגישו לרופא התורן. האשה שאושפזה בבית החולים הד מינה את אלי לברית, הודתה בכך למגיש העזרה, אבל שכחה פרט קטן: התינוק היתה תינוקת.

אומר אלי: "כאשר ראיתי בהעולם הזה את תמונת הלידה, הגעיל אותי במ יוחד טבור האם. הגורל זימן אותי עתה לטעום ממנו. מהיום אשא תמיד בכיסי זוג מספריים".

תחבורה

הגלגל החמישי

חדשים רבים היו המוניות עמוסות נוסעים, כיוני הנהיגים מלאים כסף. האורח שנוקק למונית לא התאונן גם כאשר מצא עצמו לעתים, חולק את המונית עם נוסע שני. הנהג בודאי שלא התאונן על כך: הוא קבל תשלום כפול בעד נסיעה אחת. נהג סקטי הפך להיות שם נרדף לבעל הכנסה עצומה.

המונים ההם חלפו. טוענים עכשיו נהגי המוניות: באו ימים קשים, ימי מחסור. טוענים אחרים לא נהגים: המצב חזר לת' קונו, נהגי המוניות משתכרים עתה, אמנם, בהרבה פחות מאשר לפני, אבל עדיין הכי נסתם מספיק. אפילו יפה.

בין הנהיגים שנפגעו עם השתנות הזמנים, היה מספר בעלי מוניות, וכי מלחמת השח' רור. הם לא השתייכו, מסיבות שונות, לחח' גות קבוצות, נדדו על פני הרחובות, בקשו לקוחות תוך כדי נסיעה. כאשר נתמעטו לקר חות האקראי והסיכוי בהרובות נעשה בוטרי יותר ויותר, פנו לעיריית תל-אביב, בקשו ממנה להקצות להם תחנה באחד מרחובות העיר.

העירייה שולמת בעיר. ששה מהם זכו לקבל מאת העירייה את הפנה, השקפה

שהוברר כי ראש הממשלה היוודע פרק בהל' כות מדיניות, שיתק תפקיד כפול, ניצל את הצ. כי למטרות לחץ על הסיעות הדתיות. רוקח, שנמנה על האגף הימני במפלגתו, התנגד להצגה, הביע את דעתו על הישארות מחוץ לכתלי הקואליציה.

בשבוע שעבר, כאשר החליטה מפלגתו ברוב קולות מכריע, להכנס לממשלה החדשה, לא נותר לו אלא לקבל עליו את הדיון, ולדין את משרד הפנים, לנטוש על ידי כך את ראשות עיריית תל-אביב.

אך השמחה היתה מהולה בחשש די מבוסס: מה יקרה באם בבוך בהיר אחד יקום בי. גיי. ממתו במצב רוח עגום, יטאטא שוב את הממשלה, יחליט להחזיר את הצ"כ למקור מותיהם הישנים בכנסת?

רוקח גמר אומר לא להמתין עד אז, הש' איר פתח צר על מנת שיוכל תמיד לחזור לתפקידו הישן, הכריז השבוע על הישארותו חבר העירייה.

הקומביניציה המנוחכת, של שר פנים הדואג לרשויות המקומיות בעוד שהוא עצמו יושב בראש עירייה, וכתה לתנובת איש חיפה: "אם נרגיו פעם את רוקח, ישיב לנו שר' הפנים ככל כפליים".

מעשי מופת
תאיד: אספריים בכיס

אלי לויין שתה את כוסית היין האחרונה בטקס כלולות יידו. השעה היתה שתיים עשרה ורובקה אשתו, הוכירה לו את שני ילדיהם שהשאירו בבית, האיצה בו למחר לשוב לביתם בצפון תל אביב.

התרדמה שנפלה על הזוג לא ארכה יותר משש שעות. לפנות בוקר שמע אלי צעקות אשה בוקעות מן הרחוב. מהימות חשמלאי, ניסה לתאר לעצמו מקרה התחשמלות, נזכר, כי לנפגע אין יכולת לצעוק במקרה כזה. אך קריאו העזרה, שנעשו תכופות יותר, הקפיצו את אלי מן המטה, האיצה בו לצאת לרחוב עטוף חלוק.

המחזה שנתגלה לעיניו היה עדין ביותר: אשה מתפלת בצירי לידה, אנשים מועטים עומדים סביבה, אינם יודעים מה לעשות. אלך את התמהמה, השכיב את האשה בזהירות

נגד אנשי הדולאר לשנה
עוד מהרה התברר לתעשיינים כי הם אחרו את הרכבת. פתאום החלו לטעון שהם נגד שיטת "אנשי הדולאר לשנה". טוענים התעשיינים: באר' צות-הברית מסתלק המועמד לחלוטין מעסקיו הפרטיים, מתמסר אך ורק לתפקידו הצבורי. אולם בארץ ימשיך המועמד להיות מנהל חברות מסחריות, אין להניח שימנע מלעזור, בתפקי תפקידו הממשלתי, לחברה אשר אותה זנח אך לזמן קצר.

לקח העבר
כשנתמנה יעקב גרי, ממנהלי אחאי, לשר המסחר והתעשייה, הכניס למשרדו כמה אנשי מסחר ותעשיינים. אלה כלל לא נפגעו מתפקידם הממשלתי. להיפך, יש יסוד להאמין כי עסקיהם שגשגו ופרחו בזמן שהם מלאו תפקיד ממשלתי.

אולם התעשיינים אינם אלא "גולנים יהודים" שאימיהם אינם רציניים כל כך, ואפשר יהיה להסתיר אתם במהרה. כבר כיום נזקק בים בשמות כמה תעשיינים מאנשי אריה (הזר) שנקר כמועמדים לזכות בעמדות מפתח.

הדעה נגד "אנשי הדולאר לשנה" תשכח עד מהרה, אך ספק הוא אם יחד אתה יישכחו גם הגעגועים לדב יוסף.

עיריות
על כל צרה - חבר עיריה

לפני שנתיים נתנו חמשים אלף מתושבי תל-אביב את קולותיהם לישראל רוקח, ראש העיר הציוני-כללי, וזכו את רשימתו במר' בית הכסאות בעירייה.

האישי, שעבד שלושים שנה בנאמנות, ללא דופי, בניגוד לרבים מחבריו בעיריות אחרות, הוזיל דמעות גיל, הודה בכך על האי' מון שיתן לו.

כאשר החל ב. ג. לרקד סביב חופת הקר' אליצה עם הציונים הכלליים, היה ברור כי רוקח, הבקי בעניני עיריות, ימלא בממשלה החדשה תפקיד של שר הפנים. אך לאחר

* בתקופת נשיאותו של רוזנבלט בארצות-הברית, זנחו אנשי-טק רבים את עבודתם הפרטית, התמטרו לתפקידים ממשלתיים, בי' משכורת סמלית — דולאר אחד לשנה.

תיו, מת בדרכו לבית החולים. מילותיו האחרונות היו: "לא הייתי סולח לעצמי לעולם, לו הייתי מת במקום אחר".

המשק

תעשייה נגד מסחר

ברחוב מונטיפיורי 13, תל-אביב, נמצא המטה הראשי של התעשיינים בישראל. במס' דרוגות הביתה אשר בו נשמעו לא מזמן תלונות, תרעומות, ודברי טינה על שר המסחר והתעשייה שעבד, ד"ר דב יוסף, נשמעת עתה נימה חדשה. כמה מן התע' שיניים סבורים כי נוח יותר להתמודד עם אדם זר, אפילו איש מפא"י, מאשר עם בן המשפחה פריץ ברנשטיין.

ד"ר ברנשטיין הבטיח לבטל את הפיקוח, דרישה שהיתה מאז ומתמיד בטי התעשיינים. אולם, סבורים רבים, היתה זו דרישה לא כנה, מן הלאחץ. הקפוח היה לתוללת התעשיינים, גרם להתעשרותם, בעקבותיו פרח השוק השחור בכל ענפי המסחר.

צמורת חדשה
דאגה נוספת מקוננת עתה בלבם של אנשי התעשייה. עד כה היו מנהלי משרד המסחר והתעשייה בעיקר אנשי המפעלים המשקים של הסתדרות העובדים, סולל בונה והמטביר המרכזי. עתה יעברו עמדות המפתח לידי נציגי היוזמה הפרטית. לכאורה, צריכים התעשיינים לשמוח על כך, אך למעשה, גדולה הראגה, שמה האיש אשר הוא היום הממתחה המסחרית של התעשיין יהיה מחר האדם ממנו יצטרך התעשיין לקבל רשויות במשרד המסחר והתעשייה. וזאת אחת הסבות לצודים החריפים בענין מינויי צמרת המשרד שנתגלעו בין לשכת המסחר והתאחדות בעל' תעשייה.

מרוץ הג'ינבים
לשכת המסחר היתה זוויה, הציעה מיד כמה מועמדים רציניים למשרות השונות. הוזכרו שמותיהם של: נשיא הלשכה ופנהל חברת פורד, ד"ר שאול ליפסניץ; שמעון אלמן, ממנהלי בנק לדיס' קונטו; אהרן נתנאל, מנהל החברה המרכזית להשקעות, המשטרת של כ-250 ל"י לחודש, שכרו של פקד ממשלתי גבוה, בודאי אינה קוסמת לאנשים מלה. אך רב הקסם בתואר: מנהל כללי של אשרת המסחר והתעשייה.